

TANESKI, Zvonko: SLAVISTIČKI SINTEZI / SLAVISTICKÉ SYNTÉZY. Beograd – Bratislava : Univerzitet u Beogradu – Filološki fakultet / Asociácia organizácií spisovateľov Slovenska, 2018. 255 s.

Nora Nagyová

Dvojjazyčnú monografiu *Славистички синтези / Slavistické syntézy* literárneho vedca, básnika a prekladateľa Zvonka Taneskeho, tvorí dvadsaťštyri ucelených vedeckých štúdií. Autor sa v nich venuje rozsiahlejšiemu spektru tém. Prvá časť monografie sa tematicky zameriava na slovensko-macedónske literárne kultúrne a lingvistické vzťahy. Z. Taneski sústreďuje svoju pozornosť na tému macedonistiky v slovenskom slavistickom časopise *Slavica Slovaca*, ktorý sa zameriava na problematiku slavistického interdisciplinárneho výskumu od roku 1966. Prostredníctvom popredných osobností slovenskej a macedónskej slavistiky približuje súvislosti slovensko-macedónskych jazykových, literárnych a kultúrnych vzťahov. Analogické tendencie badáme aj v nasledujúcej kapitole. Taneski si v nej za primárny cieľ kladie podať čo najkompletnejšiu analýzu podielu vojvodinských Slovákov na rozvoji slovensko-macedónskych literárnych a kultúrnych vzťahov. Na uvedenú problematiku nazerá predovšetkým cez prizmu kultúrohistorického charakteru. Podáva konzistentný obraz o prekladoch z macedónskej literatúry do slovenčiny, na ktorých sa podieľali vojvodinskí Slováci, no okrem iného sa usiluje aj o celkový súhrn recenzného a kritického materiálu. Taneskeho štúdiu možno vzhľadom na stav doterajšieho výskumu považovať za prvú komplexnú analýzu témy slovensko-macedónskych literárnych a kultúrnych vzťahov. V ďalšej z uvedených štúdií vo výraznej miere

prezentuje osobnosť popredného slovenského slavistu a prekladateľa z južnoslovanských jazykov Jána Jankoviča. S menom uvedeného literárneho vedca sa stretávame už v predchádzajúcej štúdiu, zaoberajúcej sa podielom vojvodinských Slovákov na rozvoji slovensko-macedónskych literárnych a kultúrnych vzťahov. V súlade s Taneskeho tvrdením možno Jankoviča považovať za jedného z najväčších agitátorov par excellence macedónskej literatúry v slovenskej kultúre po roku 1945. Je autorom mnohých prekladov poézie a divadelných hier z macedónčiny, chorvátčiny, srbčiny i slovinčiny. Časť z nich vydal vo svojom súkromnom vydavateľstve Juga, kde knižne vyšla aj Taneskeho rigorózna práca. V štúdiu je citeľný istý typ adorácie J. Jankoviča, úcta k jeho dlhoročnej vedeckej i prekladateľskej činnosti a pod.

Nasledujúca štúdia je tiež výrazne kontextovo prepojená práve s menom spomínaného literárneho vedca a prekladateľa. Autor v nej orientuje svoju pozornosť na recepciu dramatickej tvorby Jordana Plevneša a nedávno zosnulého Gorana Stefanovského v slovenskom kultúrnom priestore. Ide o divadelné hry popredných macedónskych dramatikov. Vznikli pod prekladateľskou gesciou Jána Jankoviča, ktorý sa následne postaral aj o ich knižné vydanie vo vydavateľstve Juga. Konkrétnejšie o Plevnešovu hru „R“ (*Dramatický sen so strieľaním do abecedy v 15 obrazoch*) (2010) a Stefanovského zbierku *Tetované duše* (2009), obsahujúcu vybrané

dramatické texty *Let na mieste, Tetované duše, Živé mäso, Hocikto, Čierna diera a Hifi*. V oboch vydaniach nachádzame aj Jankovičove štúdie, ozrejmujuce kontexty súčasnej macedónskej drámy v súvislosti s tvorbou uvedených dramatikov. Taneski sa zameriava predovšetkým na recepciu prekladov v slovenskom prostredí, no popri tom sa snaží, podobne ako Jankovič, o pomerne rozsiahle formálne súvzťažnosti. V kontinuite so Stefanovskim sa napríklad zmiňuje o jeho *Malej knihe nástrah (príručka na písanie hier)* (2010), ktorá vyšla v Divadelnom ústave (prel. Katarína Slugeňová-Clockrell a Peter Kerlik). Z pohľadu divadelnej vedkyne ma teší autorov záujem o dramatickú tvorbu. V kontexte slovenskej teatrologie máme o súčasnom macedónskom divadle a dráme len minimálne vedomosti. V prekladoch súčasných drám južnoslovenskej proveniencie sa stretávame prevažne s tvorbou chorvátskych, srbských, bosnianských či slovinských autorov i autoriek. Identicky je na tom aj uvádzanie macedónskych hier na profesionálnych slovenských divadelných scénach, za čo môže čiastočne aj absencia prekladov. Uvedená problematika je však zložitejšia, ako sa na prvý pohľad môže javiť, a momentálne nie je ani predmetom nášho skúmania. V ostatných štúdiách Taneski oboznamuje čitateľa s recepciou básnickej tvorby macedónskeho básnika Bogomila Đuzela na Slovensku. V krátkosti prináša aj náhľad na jeho umeleckú poetiku i najnovšie básnické preklady, na ktorých sa autorsky podieľal. Extenzívnejšie ladené nazeranie prináša autor v súvislosti so súčasnou slovenskou prozaickou tvorbou v macedónskom kultúrnom priestore. Zameriava sa na svoj preklad románu Jany Beňovej *Café Hyena* (2015) a zbierku poviedok Juraja Šebestu *Triezvenie* (2014) do macedónčiny a ich kontinuitu s recenzentskými ohlasmami. Záver prvej časti monografie tematicky sústreďí na problematiku prekladu zbierky poviedok Dušana Mitana *Nočné správy* (2017) a knižného výberu z básnickej zbierky Márie Ferenčuhovej *Krajina srdca* (2018) pod prekladateľskou gesciou Slavice Gadžovskej-Sviderskej. Menovaná je autorkou aj ďalších prekladov slovenských

literárnych diel do macedónčiny.

V druhej časti Taneskeho monografie už nebadáme takú silnú koncentrovanosť na tému slovensko-macedónskych vzťahov. Autor na základe analytických recenzných príspevkov rozširuje svoj záber o kultúrny priestor ďalších slovanských národov. V úvodnej štúdiu približuje kontexty vzniku kolektívnej vedeckej monografie *Chorvátsky cirvevnoslovanský jazyk* (Hrvatska sveučilišna naklada – Staroslovenski institut) (2014), zameranej na prvú gramatiku chorvátskej redakcie cirvevnoslovanského jazyka. Konštatuje, že chorvátska paleoslavistika v poslednom období dosahuje zvýšenú pozornosť aj vďaka uvedenému vedeckému dielu. Slovanský literárny priestor dopĺňa Taneskeho pohľad na ďalšiu kolektívnu monografiu pochádzajúcu z českého akademického areálu *Počátky novodobých literatur a metamorfózy romantismu u jižních Slovanů, Rumunů a Albánců* (FF UK Praha, 2015). Za zmienku nepochybne stojí i autorov pohľad na recenzovaný zborník *Semiotika literatúry – Teoretické východiská a súčasné dilemy* (UKF Nitra, 2015), predstavujúci súbor vedeckých referátov, ktoré odzneli na rovnomennej medzinárodnej konferencii realizovanej na KSJL FF UKF v Nitre. Pozornosť si zasluhujú aj mnohé iné podobne analyticky ladené príspevky v monografii, referujúce napríklad o prozaikom diele chorvátskeho spisovateľa Miljenka Jergovića či o básnickej zbierke *Arytmia duše* (2016) slovenskej kroatistky Alice Kulihovej. Výrazné zastúpenie majú v druhej kapitole aj Taneskeho štúdie. Ako príklad môžeme uviesť štúdiu predstavujúcu kompletnú recepciu vybraných básnických diel Nikolu Jonkova Vapcarova a Christa Smirnenského v slovenskom kultúrnom prostredí v období druhej polovice 20. storočia. Autor sa interpretačne dotýka aj otázok bilaterálnosti, dvojdomovosti, viacdomovosti a medziliterárnosti, s ktorými podľa jeho konštatovania dlhodobo operuje i literárna komparatistika, a to vzhľadom na skutočnosť, že Vapcarov a Smirnenski nepatria výlučne do dejín bulharskej literatúry. Ich mená sú prítomné aj v macedónskej literárnej vede

162 a histórii. Zaujímavou, najmä pre slovenského recipienta, je nepochybne štúdia poodhaľujúca produkciu románov macedónskych autorov vydaných za posledné desaťročie. Taneskeho pozornosť sa sústreďuje na výrazné osobnosti súčasnej macedónskej literatúry. Ako príklad môžeme uviesť Lidiju Dimkovsku, ktorej román *Skrytá kamera* (2004) bol preložený aj do slovenčiny. Ďalší z jej románov *Náhradný život* (2016) nachádzame v českom preklade, podobne i tvorbu macedónskeho prozaika Goceho Smilevskeho (*Freudova sestra, Návrat slov*). Autor sa popri iných textoch zmieňuje aj o románoch Igora Stanojoského *Gargara* (2014), *Prvý univerzitný deň mojej dcéry* (2016) a *Dyssomnie* (2017) či pozoruhodnom románovom debute

Ja a Lin, až potom, Any Stojanoskej, ktoré by sa mohli v budúcnosti objaviť i v slovenskom či českom preklade.

Monografické dielo *Славистички синтези / Slavistické syntézy* Zvonka Taneskeho predkladá penzum vedeckých štúdií, statí a tiež textov recenznej povahy predstavujúcich kontexty literárnej slavistiky z autorovho posledného obdobia. Ide o spisbu obsahovo zaujímavú i formálne premyslenú. Recenzovaná monografia preukazuje autorov široký vedecký rozhľad v uvedenej problematike. Taneskeho „slavistické rozlety“ si nepochybne zaslúžia pozornosť a uznanie príslušníkov akademickej obce i širšej odbornej verejnosti.

Mgr. art. Nora Nagyová, PhD.
Divadelná fakulta Vysoké školy
múzických umení v Bratislave
Svoradova 4
813 01 Bratislava
Slovenská republika
e-mail: nora.nagyova@gmail.com